

DOLENJEC

List za narodno prosveto in narodno gospodarstvo.

Uredništvo in upravnništvo „DOLENJCA“: Novo mesto (Kandija št. 53) sprejema dopise, oglase in naročnino. — Rokopisi se ne vračajo. — Za oglase primerne cene. Redna izdaja ob sobotah. Stane po pošti 4 krone na leto.

Srca gori!

Vsaka zavedna Slovenka bi morala enkrat nesti svojo dečo tja na kraj podsmrškega griča in pokazati od tam domove največjih mož, rekoč:

„Vidiš, tam doli na oni rebri se je rodil veliki Trubar, tam na onem holmu učeni Levstik, ondi za drugimi hribi nepozabni Jurčič, tu doli slavni Stritar; to je naš slovenski Weimar. Da, ti možje so se rodili v tvojem rojstnem kraju in v imenu njihovih potomk ti danes še enkrat zakličen:

**Živel Stritar,
Slava njegovemu plemenitemu duhu!**

Tako je nazdravila gospa Franja Megličeva ob priliki nedeljskega banketa v Narodnem Domu v Ljubljani sojemu — našemu rojaku slavljencu v imenu žen in mater svojega rojstnega kraja.

Pridružujemo se temu navdušnemu pozdravu zavedne Dolenjke in kot glasilo narodne Dolenjske mu še dostavljamo:

„Vsak Dolenjec bi moral vsaj enkrat v svojem življenju romati tjakaj na posvečeno zemljo ter tamkaj spoštljivo poljubiti tla tiste grude, iz katere je vzniknila blesteča luč življenja slavnih mož, s katerim se ponaša pred vsem svetom naša mila Dolenjska, in med katerimi blesti med vsemi drugimi sijajnim zvezdami, tvoja nengasljiva žarna zvezda, blesteča zvezda tvoje sijajne neumrljive slave. — Ti dični veleum slovenski... Ti dragi nam rojak Dolenjski!

Da, s ponosom sme, s ponosom mora zreti oko cele Dolenjske na Te, o j veliki mojster slovenskega slovstva na Te, ljubki čarodejni pevec iz našega Dolenjskega gaja, na Te vzor vzgojitelj

naše slovenske mladine, na Te veliki apostelj ljudske provzbuje, narodne prosvete!

Dovoli tudi nam, da ti ob tvojem svečanostem prihodu v osrčje naše deželne matere — bele Ljubljane, tudi mi kot mladi klicarji narodove prosvete iz osrčja cele Dolenjske v našem in v imenu vseh narodnih Dolenjcev udanostnim srcem kličemo:

V venec lavorik spleten okoli tvoje glave —
V venec, ki ga rod slovenski danes tebi spleta.
Sprejmi v skromnem šopku temu naše i pozdrave:
Josip Stritar, Bog te živi mnogaja še leta!

Kdo je Josip Stritar za vse Slovence; to smo v kratkih potezah obrazložili svoj čas ob priliki slavja 70 letnice Stritarjeve na uvodnem mestu našega „Dolenjca“, kdo je Josip Stritar iztasti za nas Dolenjce, to mora danes čutiti in kot drag zaklad svoje duševne izobrazbe globoko v srcu nositi vsak zaveden, vsak naroden Dolenjec. Zato nam bodi dovoljeno, da se v nastopnih vrstnicah še enkrat površno ozremo na svečanostno slavje, ki ga je priredil slovenski narod ob priliki Stritarjevega prihoda v našo belo Ljubljano.

Josip Stritar je došel iz Dunaja po dolgem času zopet zadnji petek 18. t. m. z večernim brzovlakom v Ljubljano — v svojo slovensko domovino, kjer je bil že takoj ob prihodu slavnostno in navdušenim srcem sprejet od nebroj občinstva. Na čelu deputacij ga je sprejel na kolodvoru župan g. Ivan Hribar, v imenu Ljubljanskih slovenk pa gospa županja, ki je izročila gospej Stritarja sprogi krasen šopek cvetlic.

Slavljenca je potem spremlil med viharinami „Živijo“ klici, g. župan v hotel „Union“, pred katerim ga je pozdravljalo mnogobrojno zbrano dijaštvo. Na večer so mu priredili srednješolci pred hotelom „Union“ serenado; zapeli so mu tri krasne pesmi: „Večer na Savi“, „Slovo“ in „Na

straži“. Slavljenc se je ginjeno zahvaljeval, izražajoč se, da ga prav veseli; ko čuje zopet mile slovenske pesmi glas, na svoji rodni zemlji. Drugi večer mu je zapela Glasbena matica pred hišo g. župana, (katerega gost je bil slavljenc) nekaj mičnih pesmic. Vrli ljubljanski ognjegasci z godbo na čelu pa so mu priredili baklado. V priznanje za velike zasluge je sklenil ljubljanski občinski svet v svoji sobotni svečanostni seji, da se imenuje „Špitalska ulica“ odslej „Stritarjeva ulica“ ker ista vodi k Prešernovem spomeniku, katerega pravi oče je ravno Jos. Stritar. Ob priliki slavnostne seje, kateri je slavljenc prisostvoval, je slavljenca proslavljalo posebno g. dr. Triller v vznesenem navdušenem govoru. V mestnem domu pa je slavljenca proslavljalo ob sijajnem vsporedu društvo slovenskih književnikov in časninarjev, kjer je bilo navzočih tudi precej odposlancev bratov Hrvatov. Dalje je imel g. dr. Tomišek ob navzočnosti slavljenca dično zasnovano predavanje, v katerem je posebno povdarjal Stritarjev idealizem in svetoljublje; tudi je omenjal Stritarjevih mnogobrojnih zaslug in njegovega plodovitega delovanja na slovstvenem polju. Pred in po govoru je pelo društvo „Slavec“, ki se je posebno odlikoval v svoji krasni „Slovanski pesmi“. Nedeljo ob 1. uri popol. je bil v „Narodnem domu“ slavnostni banket, katerega se je udeležilo 110 oseb in sicer posebni čestilci Stritarjevi, kakor tudi odposlanci raznih korporacij in lepo število ožjih rojakov iz Velikolaškega okraja. — Toda omejeni prostor nas sili k zaključku.

Dolenjci! Duh našega rojaka, slavljenca Josipa Stritarja plove daleko nad nami v neizmerni daljavi kot jasno blesteča zvezda vodnica vsega lepega, vsega vzvišenega v vseslovanstvu, vsečloveštvu plameneči ljubezni. Ta veliki duh nas kljub naši neizmerni oddalje-

PODLISTEK.

Cesta na ovinku.

Planinc.

Stojim na travniku nad Krko za mrtvašnico bolnice usmiljenih bratov. Tamkaj preko Krke levo nizzdoli se pripravlja dopoldanski vlak na odhod proti beli Ljubljani. Vse živahno na kolodvoru! Zadnji zaostali radovedneži se odpeljejo v ameriški cirkus Buffalo Bill. Bog zna, če je tudi „ona“ šla. Pa kaj to prav za prav meni mar? No, mar ali nemar, gotovo je, da bi najrajše videl, da ni šla. Tudi jaz sem sklenil, da ne grem, pa ne grem. Zaradi „nje“ seveda. In slišite, ta žrtev moja ni bila mala. Veste namreč, v Ljubljani me čaka — nevesta — živa in fletkana nevesta. „Pridemo vsi skupaj z našo družino, tako mi piše ta škrat mali, v nedeljo jutro pred prihodom Buffalo Billa. „Pridemo, in te gotovo pričakujemo pri „Lloydu.“ Prilika ugodna. Ti lahko govoriš z mojim očkom, glej le, da ga prej spraviš v dobro voljo. Saj menda nisi postal abstinent, kakor Tvoj prijatelj tist „Dolenjec“ urednik? Na vsak način morava gledati, da spraviva najino zadevo uprav ta dan v pravi tir. Veš včeraj zvečer me je celo moja prijateljica Olga, ki se sedaj omoži podražila, češ, zadnji čas je, da ga vzameš. Predolga ljubezen — predolga bolezen. Tako namreč mi je Olga povedala in Olga

mora to bolje vedeti kakor jaz, vsaj že... no, pa vsaj ne da bi moral Ti ravno vse vedet. Pa vsaj se tudi. Vi ne zanimate za taka pisma, torej bodi dovelj, kar sem Vam že povedal. Lagal bi pa, če bi tajil, da me to pisemce ni spravilo v nemalo zadrego. Veste, tale moja nevesta je eden tistih kebrčkov sicer fletkanih in tudi kar se tiče „partije“, dobra partija, ali proti, proti tega kebrčka frfole kakor rujavi hrošč v mesecu maju od hrasta na hrast. Jojmine, če to le ta „kebrček“ zve; gorje meni ubogemu grešniku! No, kar bo, to bo, in kar je res, je pa tudi res! Torej?... Torej jaz sem bil v zadregi, ko sem dobil to pismo, in še večkrat med veliko mašo v kapiteljnu — Bog mi grehe odpusti — mi je vzrojilo po glavi. Pa vselej sem se krepko otrešel z glavo, potegnili dlan roke po čelu, kakor bi tako hotel zadušiti vse misli ki se tamkaj notri rode, pa nikakor ne spadajo v cerkev v službo božjo. In hvala Bogu — Satan... izkušnjavec je je podlegel. Ko pa je maša minila in sem čakal zunaj na tratici pred vrati — na koga sem čakal še danes ne vem — mi je prišlo zopet to pismo na misel. Razmišljal sem dve strani: solnčno in senčno mojega znanja z tem le kebrčkom. Ali naj grem v Ljubljano, ali ne?... Pa je tik mene zašumelo svilenlo krilo, ah in nekaj globoko v duši me je zaskalelo, nehote pogledam pred se... in kdo gre mimo?... „Ona!“ „Ona!“ Vi jo ne poznate in tudi moj namen ni, da bi jo Vam predstavil. En sam pogled iz njenih rajskih očese

mi je povedal dosti. Zdel sem se pred tem pogledom kakor grešnik, ki hoče skrivaj grešiti, kakor hudodelec katerega je zasačilo oko pravice pred izvršitvijo svojega nameravanega zločina. Nisem vzdržal tega pogleda, da si je bil mehak, gorak kakor žark pomladnega solnca. Klonil sem glavo nizzdoli, in odšel na nasprotno stran. Toda ta en sam pogled je odločil ne le mojo vožnjo v Ljubljano, marveč še mnogo, mnogo več družega.

Danes jutro sva prišla v kavarni skupaj z urednikom „Dolenjca“. „Ne greste v Ljubljano? me vpraša nekako sumljivim zvedavim nasmehom. Ah ti le uredniki, to so Vam živi zlodeji vsi po vrsti. Zaljubljen človek ni varen pred njimi. „Ne!“ se mu odrežem s krepkim glasom, nimam slučajno ničesar iskati danes gor po Ljubljani, sicer sem pa tudi malo marod, pravzaprav nervozen, do nestrpnosti nervozen.“ „Idite z menoj in nervoznost Vas kmalo mine.“ Tako mi je velel mož peresa in še predno sem se zavedel, že greva čez Krko, to se pravi po novem državnem mostu. Zapeljal me je tu semkaj in ostavil me je na tem mestu kjer še sedaj stojim, rekoč: Pogledajte! tam le dohajajo na kolodvor zadnji radovedneži ki hočejo poskusiti kako se zapravlja drag denar za drag čas in za — prazen nič. Preštudirajte malo, koliko narodu koristnega bi se dalo napraviti iz teh tisočakov, ki se bodo danes vrgli, lahkomišljeno proč vrgli v bisago tujca. Vsako dobro misel sprejem rad v prihodnji podlistek, slabe pa — v koš. Sicer pa pišite kar hočete, le ljubezni se

nosti dosega in v bratski ljubezni objema.

Zatorej čujte nas, ko Vas resno kličemo:

Sledimo znamenju te naše sijajne zvezde vodnice, skušajmo se ji bližati z umalučjo, z delom naših rok za svoj rod za svojo ožjo domovino, kviško očesa, sreca gori!

F. P.

Križem sveta.

Državni zbor je bil zopet sklican na 15. maja. Novi ministrski predsednik princ Hohenzolerna je med tem časom pridno konferiral z načelniki državnoborskih klubov glede volilne reforme. Izrazil se je odločno, da je on že iz svojega lastnega prepričanja pristaš splošne in enake volilne pravice in da v volilno r-formo nikako neče umešavati politične in narodnostne zadeve. No, bomo videli.

Na Ogrskem so končali volitve in sicer s pretežno zmago koalicije, ki je dobila od 413 poslancev 240 zase. Košutovci so pridobili 59 mandatov.

Ogrska. Dne 22. t. m. se je otvorila državna zbornica s prestolnim navgovorom nazočnega kralja.

Hrvaški sabor. Pri zadnjih volitvah začetkom maja je zmagala hrvaška in srbska opozicija; ima 54 poslancev, torej 20 več nego bivša vladna „narodna“ stranka. Sabor je bil otvoren dne 9. t. m. pod predsedstvom najstarejšega poslanca dr. Barčiča.

Ruska дума otvorena. Ruska državna дума (zbornica) je bila 10. t. m. svečanostno otvorena. Mesto je bilo v zastavah, uradi, šole in banke so bili zaprti. Otvoritve se je car osebno udeležil.

Boj v Makedoniji je nastal začetkom t. m. med bolgarskimi vstahi in turškimi vojaki. Boj je trajal več dni ter zahteval na obeh straneh mnogo človeških žrtev.

Pri volitvah na Francoskem so zmagali združenji socijalisti-framazoni.

Stavke in nemiri. V Turinu je stavkalo do 20.000 delavcev bombaževih tkalcev. — Splošna stavka je bila v Sarajevu, kjer je prišlo do resnih spopadov. V Petrogradu so začeli stavkati delavci pri centralnem vodovodu. Tudi v okrajih ob Volgi se pojavljajo novi kmečki nemiri. — V Reki stavkajo zidarski in pekovski pomočniki. Štrajk delavcev v Koslerjevi pivovarni v Ljubljani, do časa še vedno ni poravnani. — Uprav v zadnjem času je zopet tolikanj novih stavke in nemirov, da jih ne mogoče vse posamezno navajati.

Poučno potovanje za kmetovalce, priredi c. kr. kmetijka družba od 17. do 21. maja na Solnograško z namenom proučiti o živinoreji in živinorejskih zadrugah.

Domače novice.

Slavnostno odlikovanje z zlatnim križcem odlikovanega župana g. Josip Zurca se vrši prihodnji četrtek 31. t. m. začetkom slavnostne seje ob 3. uri pop. Križec pripne slavlencu okrajni glavar g. baron Rehbach. Udeležje se slavlja deputacije vseh uradov katerim slavljenec načeluje, oziroma pri katerih sodeluje. Tako n. pr. občinski zastop, cestnega odbora, okrajnega šolskega sveta itd. Več o tem prihodnjič.

Osobna vest. V soboto 26. t. m. pride g. deželni predsednik Teodor Schwarz nadzorovat tukajšne politične urade in šole, ter obišče najbrže ob enem tudi bolnico usmiljenih bratov v Kandiji.

Lokalna železnica do Št. Janških premogokopov je, kakor čujemo, že v najboljšem „tiru“. Seveda teče ta „tir“ še le po Dunaju. Pa pravijo tudi, da hočejo „Mokronajzarji“ posnemati pametnejše Novomeščane, ter pustiti graditi kolodvor daleč zunaj Mokronoga. Gospodje! bodite odločni možje in recite: ne! Ne kolodvor pri Mokronogu, marveč Mokronog naj bo pri kolodvoru!

Pobalinstvo ali rafinirano zločinstvo? Naš zadnji uvodni članek postavljen kot skromen spominček slavlencu Stritarju se je poskušil od neke strani oblatiti s podlo nizkotnostjo človeške propalosti. Stvar je v preiskavi in naj je to bilo le pobalinstvo ali rafinirano zločinstvo, ali izhajajoče le iz ene osebe, ali po intrigah gotovih elementov ki na vsak način hočejo zamoriti mlado življenje „Dolenjca“ — stvar naj je taka, ali taka — dan plačila pride. Da! dan plačila pride morda nepričakovano tudi za tiste, ki so kovali razne neslane burke na rovaš uredništva.

Kavarnar g. J. Damiseh prevzame z julijem mesecem kavarno „Kasino“ v Ljubljani. Kdo bo njegov naslednik v Novem mestu doslej še ni znano.

Posredovalnica služb in naša politična oblast. Pod tem naslovom smo prejeli od neke zelo ugledne strani precej ojstro nabrušeno notico, katero z ozirom na prihod dež. predsednika odložimo za prihodnjič.

Petansko jezero — ali jama na Petanih. Nek posestnik iz naše okolice nas je opozoril na zanimivo jamo na Petanih, pri domačinih zvano „Petansko jezero“. Iz tega jezera se hranijo vsi studenci ki preprezajo Srebrniški in Brodski gozd; njega votlina, katero se ob suši lahko prehodi je baje zelo dolga. Jama mora biti v zvezi z Jakšeto rupo. Jama se bo v kratkem preiskala, nakar opozarjemo znane obiskovalce podzemeljskih jam.

Smrtna kosa. V ponedeljek po noči je nagloma umrl na svojem posestvu pri Otočah g. Peter Logunder, znan lesni trgovec iz Škofjeloke. Ranjki je dalje časa bolehal na srčni hibi. Bodi mu zemlja lahka!

Zaostala zadnja številka. Vsled nesreče na železnični progi Litija je prišel „Dolenjec“ ravno eden dan pozneje v Novomestu. To pot namreč bi bil že izšel v soboto jutro. Nesreča se je zgodila, ker se je nekaj vozov odtrgalo ter priletelo nasproti hitremu tovornemu vlakcu (Gütereilzug). Pri ti nezgodi sta bila usmrčena vlakvodja Walter in sprevodnik Lavrenčič bivajoča v Mariboru. Eden izmed njiju zapušča družino s 5, drugi z 9 neprekrbljenimi otroki. Poškodovanih vozov je 18. Vsled te nesreče je bil ker sta bila oba tira zastavljena, tudi ves promet za tisti dan ustavljen. K nam smo dobili Graške časopise še le v nedeljo jutro. — Današnja številka se bo najbrže vsled praznika zakasnela. Izdaja prihodnje številke je odvisna od zadostnega števila inseratov in od časa, v katerem bo urednik preiskoval nove podzemeljske jame v Mirnopedškem okraju.

Razne novice.

† Stolni prašt, prelat dr. Karlovic v Ljubljani je umrl dne 18. t. m. Rojak je bil Dolenjec njegov oče je bil učitelj na Podgradu. V zadnjem času je bil skozi 17 leto vodja semenišča. Večna mu luč!

Proti kačjemu piku je znašel profesor Poltauf sredstvo s klorkalijem. V kuhani vodi rastopljen klorkali se dene na rano, in učinkovanje (delovanje) kačjega strupa takoj prejenja. Vlada izda potrebna navodila za uporabo tega prekristnega sredstva.

Vremensko prorokovanje pri nas. Za poljedelca, katerega stan je največ odvisen od vremenskih vplivov, je neobhodno potrebno, da posveti svojo pozornost raznim naravnim prikazkom, ki vsaj z veliko zanesljivostjo prorokujejo vreme za najbližjo prihodnost. Pisec teh vrstic je svojčas mnogo prepotoval domačih in tujih krajev in bil na potovanju zlasti po visokih planinah primoran program svojemu potovanju prepuščati vremenskim vplivom. Ne barometer (tlakomer) ne „hidrometer“ (vlagomer) in drugi novejši aparati, katerih potnik ne more pri sebi nositi in ki, če bi jih tudi imel, niso vedno zanesljivi napovedovalci vremena, za poljedelca in potnika mora biti le to merodajno, kar gleda in sliši okrog sebe, to je opozovanje naravnih prikazkov. In teh je nešteto veliko. Priroda je pred nami odprta, z velikimi jasnimi črkami napisana knjiga. Treba nam te učiti se, znati čitati, in izvedeli bomo iz te knjige mnogo več, kakor iz celih skladov učeno pisanih knjig, sad človeškega izumstva. To nalogo rešiti, bo skušal od slučaja do slučaja tudi pisec teh vrstic. Za danes le dve kratki potezi. Ako čuješ ob najlepšem vremenu „Štopski zvon“ (seveda moraš biti vsaj uro hoda oddaljen

ogibajte. Zakaj iz lastne izkušnje, tu me je zopet sumljivo zvedavo pogledal — morate vedeti, da ljubezni sploh ni. Torej držimo se le tega kar je res, in zlasti pri nas Dolenjcih je mnogo takega kar je res, pa ni — ljubezen.“ ...

Hm, čuden človek to! ... Aha! Zdajle se spušča „lukamatija“ našega dolenjskega „brzovlaka“ v „divji“ tek po železni cesti. Hropi, šumi, stoka, poka, se jači, se izgublja tjakaj v daljavo. Jaz pa stojim še vedno tu zadej za mrtvašnico, kjer me je ustavil moj prijatelj. Res! prostor kakor nalašč dostopen za razmišljanje. In potem recimo ta le Buffalo Bill! Iz vse te komedije se da mnogo sklepati. Moja prijateljica iz Trsta mi piše, da na vsi ti velikanski reklami ni ničesar posebnega nego — ameriška reklama. In zaradi nje bo šlo toliko tisočakov slovenskega denarja v tujčevo bisago. Za kaj tacega ima naš narod vedno denarja dovolj; nič se mu ne smili. Ali za svoj narod pa, ta narod nima denarja — za morje njegovega gorja, on nima srca. Kdor pa ima srce in zna za dom solze, ta pa zopet nima denarja. Iz teh tisočakov, ki se potrosijo tam gori za kratek vžitek prazne vsebine, koliko koristnega bi se dalo vporabiti doma za vseobčo korist in blagor. N. pr. pogledjmo Vilharjev spomenik njegovo odkritje je pred pragom, vse je pripravljeno — le denarja primanjkuje. Za blagodušne prispevke tudi od strani Dolenjske je apeliral „Dolenjec“ so vneli vsi slovenski listi ... toda doslej se ne spominjam, da bi bili med skromnim številom da-

rovalcev opazili preveč Dolenjcev. Tako se je tudi Prešernovemu spomeniku godilo. Izven zavednih narodnjakov tam ob bregovih bistre Save, so spali otroci Dolenjske, spali ... vsaj je spala tudi mati — metropola Dolenjska. Morala je priti luč, priti budilka gori iz bele Ljubljane, da je zasijala svojo luč vneme v to temoto in vzbudila te zaspance kviško na krov. Tako se je godilo, in tako se bo tudi še godilo, dokler bo vladal pri nas visokoleteči birokratski duh, dokler ne pride na površje živa duša priprostega naroda, in dokler bo naša inteligenca le pri štefanijah vina s par puhlimi frazami in zaničevanjem proletarijata reševala našo slovensko domovino. Toda pogledjmo dalje. Koliko tisočev slovenske mladine tam na skrajnih mejah naše domovine rase brez vsake šole in vzgoje, ali pa se potaplja v morje tujčevega navala. In kaj prineso ti mladi sadovi našemu slovenskemu narodu? Ali analfabete, bedaste idijote, proletarijat najnižje vrste, ali učene janičarje, ubežnike, zatajajoč svojo lastno kri, svoj jezik, svoj narod, svojo domovino. Le deseti del vsega danes tja vrženega denarja, kako dobro došel bi bil v podporo prekristni slovenski družbi sv. Cirila in Metoda! No in oglejmo si okrog nas samih! Tam revež, osiveli starček, siromašen z eno nogo v grobu; tu zopet drugi revež za celo življenje pohabljen, nezmožen služiti si vsakdanjega kruha. Nimata ne koščka zemlje, ne mesta, kamor bi na večer položila svojo trudno glavo. Danes tukaj, jutri tamkaj; cestni jarki, lope, hlevi, ječe, to je

njih domovje, dokler se jih usmili blede žena — smrt. Cela dežela nima doslej ne enega svojega zavetja za te reveže, ki so ljudje kakor mi, z enakimi pravicami do življenja. Večno breme so občinam, največje pa posameznim občanom. Ako bi se ves ta denar kar se ga tako zapravi kakor n. pr. danes v Ljubljani in ves tisti denar, kar ga plačuje dežela v nakladah in prostovoljnih darovih za reveže pod spretnim vodstvom vporabil v prid tem revežem, v koliko razbremenjene bi bile občine, v koliko še le posamezniki. In v tej naši solzni dolini steklo bi polovico manj solz ljudskega gorja, pomagano bi bilo revežem, pomagano vsem onim, katerim so ti reveži v večno nadlogo. Ali zakaj tacega naš narod nima idej, nima sreče, kaj še denarja. — Kje so potem vzgojevalne šole za našo mladino? Kje učitelji kje vzgojitelji, kje apostelji narodne prosvete? Po Gorenjski in Notranjski se vrše predavanja v raznolikih strokah in vedah, katerim je dostopen predvsem priprosti narod. Sadove te vzgoje narodove vidiš, če prepotuješ te kraje. In pri nas? Pri nas je glavna naloga naše inteligenca in vseh tistih, ki sami sebe nazivljajo „akademsko prirodnoznanstvene izobražence“ da s svojo modrostjo uničujejo še te male sadove, ki vsklijejo iz dna neizprijene duše priprostega neukega naroda ... da iz sovraštva in osobne zavisti, ker so sami preleni da bi bili življenja zmožni na polju delovanja za svoj narod, zamore že v kali vsako bilko vzraslo nad razvalinami našega narodnega ne življenja ampak

od Stopič) smeš v 24 urah zanesljivo pričakovati slabega vremena. — Ako se mečejo ribe po Krki — in je obenem nje površje umazano in se peneče in se to metanje vrši v večji množini rib, pričakuje v najkrajšem času velike nevihte. — Ako poganja na prostem zakurjeni ogenj (pristopen vsem vetrovom torej ne v kakem zatišju) svoj dim v kratkih presledkih na različne nasprotno vetrovne strani in se vali le proti tlam je v 24 urah gotov preobrat slabega vremena. Najzanešljiveja prikazen za gotovo lepo vreme pa je, če vidiš naše cestarje — na cesti!

Viharji in vreme. Živimo še vedno v času izvanrednega vremena in viharjev. Napačno pa je misliti, da je vse to prišlo nepričakovano samo letošnje leto. Izvanredni vremenski preobrat se je zapričel Bog zna kedaj že, mi smo ga opazili še le o velikem Ljubljanskem potresu l. 1895. Vsakdo se še dobro spominja neznanske mase tisto zimo padlega snega, pozneje spomladi pa ravno tako velikega deževja, ki je od 11.—16. maja prišlo zopet v sneg in občutno zimo. Naslednje zime so bile zopet izvanredno mehke in tople; pisec teh vrstic je poslal l. 1898 krasen šopek na Šmarni gori nabranih gorskih cvetic na Francosko mejo kot — novoletno voščilo. Še le meseca februarja je zapadel prvi večji sneg. Podrobneje spomine seveda prepuščati moramo posamezniku; za nas bodi dovelj storjenega, da smo naše cenj. brave nato opozorili. Sicer pa upamo, da bomo imeli letos še dovelj prilike o tem podrobneje razpravljati. Nastopno le nekatere slučaje zadnjega vremenskega preobrata. Tistega dne, ko je bila tudi pri nas zadnja strašna nevihta (16. t. m.) je posebno grozno divjala v okolici Hamburga, ker je v 23 okrajih strela uničila 31 poslopij in ubila 17 ljudi. Zlasti veliko trpela je Češka dežela pod zadnjimi nevihtami: Poleg vzhodnih pokrajin, kjer je strela ubila mnogo oseb, trpelo je tudi mesto Praga (16. t. m.) mnogo vsled strašne nevihte. Vođa je prodrla celo v neko cerkev, katero je preplavila $\frac{1}{2}$ m visoko. Najstrašnejši vihar pa je razsajal 17. t. m. v Tešinu. (Avstr. Šlezija) Utrgal se je oblak in vsula se je debela toča. Na pokopališču občine Koniakov je bil ravno pogreb. Kar udari strela v zvonik, pod katerim so vedrili pogrebci z duhovnikom vred. Strela je ubila na en mah 13 oseb, ranila pa 22. Med ubitimi so sami moški. Duhovnika dr. Pindura je strela ranila na očesu in ga tudi sicer omamila. Toča je napravila več kot 300.000 kron škode. Mesto Aš (Češko) je bilo 18. t. m. vsled nasilne plohe v spodnem delu popolnoma poplavljen. Pri Belgradu se je na progi Belgrad-Niš vsled velikega deževja v bližini tunela Ripanj vtrgala zemlja, vsled česa je bil tistega dne promet na progi zaprt. V okolici Budapešte na letovišču

životarenja. Sicer pa, če mislite, da vidim prečno, sodite sami, in „po njihovih delih jih bote zpoznali“!...

Tam za gorami nekje se čuje zamolklo zvočenje... pogledam na uro, nekaj minut manjka do poldne. Napotim se nazaj proti mestu. Srce mi je postalo nekam čudno mehko, duša bolestno ginjena. Na mestu, kjer se strne pot z okrajno cesto, je precejšen ovink v smeri proti bolnici. Postojim nekoliko in še enkrat se ozrem v smeri proti odhajajočemu vlakcu. „Da, taki so in taki smo!“ dem sam pri sebi! Drugi upravljajo danes dragi denar po Ljubljani, jaz pak sem zopet napravil svojo bodočnost, zakaj? Za prazen up, za prazne sanje! „Ona“ za katero vse to žrtvujem niti ne ve, ne sluti o vseh teh mojih žrtvah. In če bi vedela, bi se mi smijala, zakaj mož, ki ljubi neuslišan, brez upanja, je — nore, tako vsaj pravi pesnik Mirza Schaffy in on bo že vedel zakaj. Ah, ko bi bila zdaj le tukaj, odkril bi ji to svoje nentešeno le zanje bijoče srce, povedal bi ji na glas: Draga! kako te ljubim!... Tam za ovinkom se čujejo stopinje. Odhajam naprej. In glej! Kar sem komaj želez, se je zgodilo. Kot bi trenil, stala je pred mano „ona“. Ah in zopet ta njen pogled kakor v nedeljo! Že sem mislil stopiti pred njo, razkriti, ves moj notranji boj pak v tistem trenutku se mi je zdelo da začujem svareči glas prijatelja „ljubezni se izogni!“... In izognil sem se. Daleč proč sem krenil, levo globoko v cestno blato... Še enkrat sem se ozrl nazaj... nje ni bilo več. Pred mano in za mano le blato... smetna grčava cesta na ovinku.

Rakos-Scent-Mihaly se je utrgal oblak, katerega ploha je poplavela 120 hiš. Prebivalci so morali skozi okna iskati rešitve. V Reki je zadnje dni pret. tedna silno deževalo, kakor bi se bil oblak utrgal. V soboto zjutraj je divjala strašna nevihta, nastala je taka tema, da so morali po pisarnah in prodajalnah luči prižigati. — Tudi v nedeljo je po več krajih divjala silna nevihta, ki je povzročila mnogo škode.

To in ono.

Zadnji potresi. V potrdilo našemu potresnemu opazovanju („Dolenjec“ št. 14 in 15) služijo kolikor doslej znano sledeča poročila: (Zaostalo od št. 15): V okolici Judenburga v nedeljo jutro okoli 3. ure se je čutilo več valovitih 5 sekund trajajočih sunkov. Sunki so se pričeli z gromu podobnim podzemeljskim bobnenjem. V okolici Helsingfors (pri Stokholmu) sta se pondeljek okrog poldne pojavila 2 tako močna sunka, da je po nekaterih krajih vrglo ljudi na tla. V okolici Novega mesta v nedeljo jutro med 8. in 9. uro, zvečer med 10. in 11. uro, pondeljek med 1. in 2. uro popoldne in zjutraj torek med 11. in 12. uro dopoldne vsakokrat lahko potresno nemirje, v značaju vibriranja (tresenja) tal. Na trdih tleh se tega lahkega tresenja morda ni občutilo. — Novejša poročila: Gora se je pogreznila. Na filipinskem otoku Lusov se je med strašnim pokanjem pogreznila gora Detula. Na mestu, kjer je stala gora, je nastalo veliko jezero. Ni še znano, koliko na pobočju gore stanujočih prebivalcev se je obenem z goro vred pogreznilo. Zopetni potres v St. Francisku se je občutil v noči 18. in 19. t. m. v močnem sunku, vsled česar se je porušilo več razvalin. Prebivalci so prestrašeni bežali na plano. — Dva močna potresna sunka so čutili 18. t. m. proti 9. uri dop. v Martinaro in Conflenti (jažna Italija.) — Vulkan Etna (v Siciliji kaže izrazovite znake večjega delovanja. Že sedaj je začel iz sebe bljuvati. V Novem mestu so čutili v noči 21. t. m. okrog 9. ure lahek potresni sunek. V okolici pa se je na močvirnih tleh okrog polnoči občutilo izrazovito valovito gibanje zemeljske skorije. V okraju Borgo pri Tridentu so 21. t. m. čutili 2 močna sunka. Tako tudi v Rajbelj (pod sv. Višarjem) dne 22. t. m. okoli 5. pop. in 10. zvečer. (Ta zadnji se je občutil tudi pri nas). Posebno močno se je občutil v premogarskih okrajih okoli New Yorka. — V noči dne 23. t. m. od 10. do polnoči je bilo čuti v naši okolici lahko vibriranje (tresenje) tal. Magnetnica je bila v posebno izrazovitem nemirju značajem oddaljenih večjih izbruhov.

Potresne opazovanja. Magnetnica je bila tudi ves ta čas v izrednem nemirju. Dne 22. in 23. t. m. so se opazovali tudi izrazoviti naravni potresni pojavi na jugozapadnem nebu. Posebnosti: V noči 18. t. m. se je čulo votlo podzemeljsko šumenje. Dne 22. ozir. 23. lani se je pričel kritični čas vseh dosedanjih potresov. Letos 22. t. m. je bila magnetnica ves dan čudno mirna, kar je po sedanjih izkušnjah vedno zelo sumljivo. Dokaz temu, igla je namreč ob 4. pop. izstopilo v nenavadno nemirje. To se je ponovilo ob 9. 10. zvečer. Odkar so se (12. t. m. pokazale nove solnčne pege, je

opazovati tudi na igli izvanredna nemirja, katerih višek je zdatno vpliven od luninih sprememb. Vsekakor imamo pričakovati zopet novih večjih izbruhov.

Velikanski jami „Velika“ in „Mala Vratanca.“ Pisatelj člankov „naša Dolenjska v prirodi“ je pretečeno soboto zopet obogatel svojo izbirko zanimivosti z novim prispevkom velikanske panorame čudotvornega obrazovanja našega Dolenjskega Krasa. Sicer je ta novi prispevek stal mnogo napornih trudov in nevarnosti, toda vse je odškodoval že en sam veličastno-grozni pogled v čudeže božjega stvarjenja globoko doli pod površjem zemlje. Na splošno željo bo obiskovalec teh jam skušal že v prihodnjem „Dolenjcu“ pričeti natančnejši opis „Koprivniške jame“ in vseh doslej novo preiskanih jam, med katerimi zasluži „Mala Vratanca“ posebno pozornost. Danes bodi le mimogrede omenjeno da se nahaja ta jama s svojim 25 m globokim navpičnim vhodom na „Velikem vrhu“ v obližju Koprivniške jame, oziroma še bližje „Babji jami“. Ob ugodnem vremenu danes ali jutri se še enkrat preišče. Uredništvo „Dolenjca“ bi tem poročilom rado izdalo prihodnjo številko (ki se bo vsled preiskav zopet novo najdenih jam morda zakasnela) v povečani vsebini in natisu. Obrača se do Dolenjskih rodoljubov s prošnjo, da ga pri ti izdaji vsestransko blagohotno podpirajo, zlasti z mnogobrojnimi prijavi oglasov (inseratov). Dotična številka se razpošlje tudi izven Kranjske.

Pozor. Pozor. Naznanilo.

Podpisanca vljudno naznanjata, da se v Novem mestu brivnice zapirajo

počenši od 1. junija t. l.

ob nedeljah in praznikih točno

opoldne.

Z ozirom na nedeljske goste iz dežele, je želeti, da se p. n. novomeške gostje poslužujejo brivnic že ob sobotah.

I. Svetec I. Karas

brivca v Novem mestu.

Trgovski učenc

kateri je dovršil vsaj eden gimnazijski razred se sprejme za takojšnji nastop v **manufakturni in modni trgovini**

JOSIP MORAUC

v Rudolfovem.

Vinogradniki pozor.

Edini pravi cepilni gumi EXCELSIOR.

Ni res, da ima edino le en trgovec v Novem mestu se je po farah oklicalo in po reklamah naznanjalo.

Res je le, da kakega glavnega zastopstva ali zaloge ker se je in se še ta gumi prodaja v vseh drugih špecerijskih trgovinah v Novem mestu.

Več trgovcev.

Rudolfovo
Glavni trg

Okrajni zastop
e. kr. priv.
Assicurazioni Generali

Rudolfovo
Glavni trg

JOSIP MORAUČ

priporoča svojo bogato zalogo

vsakovrstnega manufakturnega in modnega blaga po najnižji ceni.

Najboljši in najcenejši
šivalni stroji

se dobe edinole

pri „Morauču“.

Dobro in poceni. ≡

Velika izber
krasnih nagrobnih vencev
s trakovi in napisi.

≡ Postrežba točna in solidna.

JOŽE KOŠIR

krojaški mojster

Novomesto

Glavni trg

Novomesto

priporoča svojo novo otvorjeno

delavnico in trgovino

za narejeno obleko

kakor tudi perilo, posebno za delavce.

Jakob Mikolič

krojaški mojster v Novem mestu
naznanja, da delajo v njegovi delavnici najboljše de-
lavske moči. Zatorej se jamči za

elegantno, lepo in moderno izvršitev naročil

kakor tudi zato, da se vsaka v moji delavnici narejena obleka
lepo prilaga.

Priporoča se z odličnim spoštovanjem udani

zgornji.

Franc Rueh

klepar v KOSTANJEVICI na Dolenjskem

prodaja različne, najpopolnejše in lično izdelane

kleparske predmete

po naročilu v zahtevani obliki in množini.

Pokrivanje streh poslopij s kositarjem.

Lovro Puš

čevljarški mojster

v Rudolfovem na Dolenjskem

priporoča p. n. občinstvu svojo delavnico in zalogo
finega in trpežnega vsakovrstnega

obuvala

za ženske in moške. Domača in vnanja naročila
po meri se točno in ceno izvršujejo.

Dolenjska.

Šmarješke Toplice.

Kranjska.

Vsem p. n. gostom, letoviščarjem, izletnikom, potnikom in obisko-
valcem kot izborna zdravilnih priznanih Šmarjeških Toplic priporočam svojo

novo otvorjeno, moderno urejeno gostilno

z lepimi sobami za prenočevanje in za stalno bivanje. Vožnja od Šmarjete do Toplic na razpolago.
Za dobra jedila in izvrstno pijačo vedno skrbnjeno.

Cene nizke. Postrežba točna.

Za obilen obisk in blagohotno naklonjenost se priporoča z odličnim spoštovanjem

Janko Karlovšek

gostilničar in trgovec v Šmarjeti.